

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

**КОРЖЕНІВСЬКИЙ Ярослав Віталійович - Національна академія
внутрішніх справ**

УДК 342.9

В статье рассмотрены перспективные направления развития национальной системы противодействия отмыванию средств в контексте необходимости имплементации в украинское законодательство новой редакции рекомендаций Группы по разработке финансовых мер борьбы с отмыванием средств и финансированием терроризма «Международные стандарты по противодействию отмыванию доходов, финансированию терроризма и распространению оружия массового уничтожения», принятой 16 февраля 2012 года.

Ключевые слова: відмивання коштів; суб'єкти фінансового моніторингу; ризики відмивання коштів; удосконалення національної системи фінансового моніторингу; ФАТФ.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями

Основною рушійною силою удосконалення національної системи фінансового моніторингу є необхідність послідовного виконання Україною взятих на себе зобов'язань щодо забезпечення функціонування системи, яка б повністю відповідала міжнародним стандартам.

Отже, розвиток національної системи фінансового моніторингу нерозривно пов'язаний зі зміною міжнародних стандартів у цій сфері. Основними міжнародними стандартами у сфері фінансового моніторингу є Рекомендації Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму (далі – ФАТФ),

остання редакція яких прийнята 16 лютого 2012 року.

Згідно з цим вивчення питання шляхів подальшої імплементації в національне законодавство міжнародних стандартів у сфері фінансового моніторингу носить важливий практичний і науковий характер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, визначає невирішені частини загальної проблеми, яким присвячується означена стаття

Проблематику розвитку окремих аспектів системи фінансового моніторингу досліджували П.П. Андрушко, А.І. Берlach, Б.С. Болотський, Б.В. Волженкін, А.Ф. Волобуєв, В.В. Голина, В.Л. Грохольський, О.М. Джужа, В.А. Журавель, М.Й. Коржанський, Н.Ф. Кузнецова, В.В. Лавров, В.О. Мандибура, Г.А. Матусовський, В.А. Нікуліна, В.М. Попович, Є.Л. Стрельцов, В.Я. Тацій, Є.В. Фесенко, А.М. Чуніхіна, В.Ю. Шепітько.

Водночас разом з новизною рекомендацій ФАТФ, прийнятих у лютому 2012 року, наукові дослідження щодо можливих шляхів їх імплементації в національне законодавство майже не проводились.

**Формування цілей статті
(постановка завдання)**

Таким чином, метою дослідження є здійснення комплексного аналізу перспективних напрямів розвитку національної системи фі-

нансового моніторингу у контексті необхідності імплементації в українське законодавство нової редакції рекомендацій ФАТФ.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Відмивання коштів – це глобальна проблема, і для її вирішення необхідно застосувати інтегровані системи з обов'язковим встановленням зв'язків щодо ефективного співробітництва регулюючих, правоохоронних органів і приватних осіб як у межах країни, так і на міжнародному рівні.

Саме з цією метою у 1989 році на зустрічі керівників країн Великої Сімки в Парижі створено ФАТФ як міжурядовий орган, завданням якого є розробка і сприяння у реалізації стратегії протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Ключовим документом ФАТФ є рекомендації, які становлять всеосяжний набір мінімальних стандартів, застосування яких необхідне для успішної протидії відмиванню коштів. Вперше рекомендації були прийняті в 1990 році, згодом вони були переглянуті в 1996 та 2003 роках. Остання редакція рекомендацій «Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів, фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення» прийнята ФАТФ 16 лютого 2012 року [1].

Незважаючи на юридичнонеобов'язковий характер, рекомендації ФАТФ значно впливають на формування основ національних систем фінансового моніторингу. Важливу роль у впровадженні міжнародних стандартів протидії відмиванню коштів відіграє прийнята ФАТФ система взаємних оцінок відповідності міжнародним стандартам та процедура щодо визначення країн та територій, які мають недоліки у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом (high-risk and non-cooperative jurisdictions).

Згідно з публічною заявою ФАТФ від 19 жовтня 2012 року юрисдикціями, які мають стратегічні недоліки та становлять ризик для міжнародної фінансової системи, є наступні:

1) юрисдикції, щодо яких ФАТФ закликає своїх членів та інші юрисдикції застосо-

увати контрзаходи з метою захисту міжнародної фінансової системи від постійних та значних ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму, які становлять ці юрисдикції: Іран, Корейська Народна Демократична Республіка (КНДР);

2) юрисдикції зі стратегічними недоліками у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, які не здійснили достатнього прогресу щодо усунення недоліків чи не виконали план дій, розроблений спільно з ФАТФ щодо усунення цих недоліків: Болівія, В'єтнам, Еквадор, Ефіопія, Ємен, Індонезія, Кенія, Куба, М'янма, Нігерія, Пакистан, Сан-Томе і Прінсіпі, Сирія, Таїланд, Танзанія, Туреччина, Шрі-Ланка [2].

До лютого 2012 року рекомендації ФАТФ складались з двох окремих документів:

- 40 рекомендацій ФАТФ, що містили перелік заходів, направлених на протидію відмиванню коштів;

- IX спеціальних рекомендацій ФАТФ, що визначали заходи боротьби з фінансуванням тероризму.

Нові рекомендації ФАТФ порівняно з попередніми зазнали суттєвих змін та значно посилюють вимоги до національних систем фінансового моніторингу. Так, зокрема в нових рекомендаціях ФАТФ:

- повністю уніфіковано процедури протидії фінансуванню тероризму із процедурами протидії відмиванню коштів;

- запроваджено нові вимоги щодо протидії фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

- розширено перелік предикатних злочинів;

- посилено вимоги щодо протидії відмиванню корупційних доходів;

- посилено вимоги до застосування у фінансовій системі підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків відмивання коштів;

- запроваджено вимоги щодо координації протидії відмиванню коштів на національному рівні;

- посилено вимоги до міжнародної співпраці;

- підвищено роль підрозділів фінансової розвідки [1].

Отже, з огляду на те, що ФАТФ на постійній основі контролює відповідність країн

своїм стандартам (при цьому особлива увага приділяється країнам, які перебувають або тільки вийшли з переліку ризикованих країн, до яких відноситься і Україна), виникає нагальна необхідність щодо подальших заходів стосовно вдосконалення системи фінансового моніторингу шляхом імплементації нових рекомендацій ФАТФ.

Пропонуємо короткий огляд нових рекомендацій ФАТФ та перелік питань, які потребують вирішення.

Для імплементації першої рекомендації ФАТФ «країни повинні визначати, здійснювати оцінку та розуміти ризики, пов'язані з відмиванням коштів для цієї країни» [1].

Ризики відмивання коштів є одним із видів небезпеки, пов'язаної із політичною, соціальною й економічною діяльністю, яку можна реально усвідомити, оцінити ймовірність її настання, мінімізувати її негативні наслідки з урахуванням наявних ресурсів і можливостей.

Водночас виникає необхідність здійснення оцінки ризиків на всіх рівнях національної системи фінансового моніторингу.

Перший рівень – суб'єкти первинного фінансового моніторингу.

Згідно з статтею 11 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» (далі – Закон) суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний здійснювати управління ризиками легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, з урахуванням результатів ідентифікації та вивчення фінансової діяльності клієнта, послуг, що надаються клієнту, аналізу операцій, проведених ним, та їх відповідності фінансовому стану і змісту діяльності клієнта.

Оцінювання ризиків суб'єктом первинного фінансового моніторингу здійснюється за відповідними критеріями: за типом клієнта, географічним розташуванням країни реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, і видом товарів та послуг.

Крім того, суб'єкти первинного фінансового моніторингу зобов'язані:

- забезпечувати у своїй діяльності управління ризиками щодо легалізації (відмиван-

ня) доходів, одержаних злочинним шляхом, та розробляти власні критерії ризиків (пункт 4 частини другої статті 6 Закону);

- самостійно здійснювати класифікацію своїх клієнтів з урахуванням критеріїв ризиків, визначених Міністерством фінансів України, під час проведення ними фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і вживати застережних заходів щодо клієнтів, діяльність яких свідчить про підвищений ризик проведення ними таких операцій (частина третя статті 6 Закону);

- проводити аналіз фінансових операцій, спрямований на виявлення тих, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу або містять інші ризики (пункт 23 частини другої статті 6 і частина перша статті 16 Закону).

Таким чином, на першому рівні визначено необхідний комплекс заходів, які б забезпечували проведення оцінки ризиків.

Другий рівень – суб'єкти державного фінансового моніторингу.

Відповідно до пункту 3 частини другої статті 14 Закону суб'єкти державного фінансового моніторингу зобов'язані здійснювати регулювання та нагляд з урахуванням політики, процедур та систем контролю, оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, з метою визначення відповідності заходів, що здійснюються суб'єктами первинного фінансового моніторингу, та зменшення ризиків під час діяльності таких суб'єктів у цій сфері.

Для визначення критеріїв ризиковості суб'єктів первинного фінансового моніторингу з метою відбору їх для проведення перевірки деякими суб'єктами державного фінансового моніторингу прийнято відповідні нормативно-правові акти, зокрема:

«Про визначення критеріїв, за якими оцінюється ризик суб'єкта первинного фінансового моніторингу – професійного учасника ринку цінних паперів бути використаним для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму» – рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 30.08.2011 № 1177 [9];

«Про затвердження Критеріїв, за якими оцінюється рівень ризику суб'єкта первинного фінансового моніторингу бути використаним з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму» – наказ Міністерства фінансів України від 05.03.2012 № 325 [10].

Водночас інші суб'єкти державного фінансового моніторингу ще мають забезпечити прийняття відповідних нормативно-правових актів.

Застосування ризик-орієнтованого підходу є з досвіду зарубіжних країн досить виправданим, особливо в умовах обмежених фінансових ресурсів державних регуляторів.

Третій рівень – національна система фінансового моніторингу.

Відповідно до пункту 6 Плану заходів на 2011 рік із запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму передбачено підготовку методики проведення національної оцінки ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму [6]. На даний час така методика розроблена.

Згідно пункту 4 Плану заходів на 2012 рік із запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму Держфінмоніторинг і інші заінтересовані державні органи повинні здійснити заходи щодо проведення національної оцінки ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму [7].

Національна оцінка ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, – це організована систематична діяльність щодо вивчення та оцінки:

- можливих обсягів відмивання коштів;
- ймовірності виявлення фінансових операцій, направлених на «відмивання коштів».

Національна оцінка ризиків здійснюється з метою виявлення уразливих місць системи протидії відмиванню коштів, а також розробки шляхів її удосконалення.

Робота із проведення національної оцінки ризиків – це спільна робота всіх органів державної влади, задіяних у сфері фінансового моніторингу.

Таким чином, необхідно розпочати та постійно здійснювати проведення оцінки ризиків, яка б охоплювала всі сфери національної системи фінансового моніторингу та давала можливість виявляти та швидко локалізувати проблемні ланки.

З метою імплементації другої рекомендації ФАТФ необхідно внести зміни до статей 11 і 14 Закону для забезпечення створення механізму двостороннього обміну інформацією щодо ризиків відмивання коштів або фінансування тероризму між установою, відповідальною за оцінку національних ризиків, та усіма учасниками національної системи фінансового моніторингу.

Положення третьої рекомендації ФАТФ на даний час в цілому імplementовані. Так, Законом визначено, що суспільно небезпечне діяння, що передує легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, – діяння, за яке Кримінальним кодексом України передбачено основне покарання у виді позбавлення волі або штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (за винятком діянь, передбачених статтями 212 і 212-1 Кримінального кодексу України), або діяння, вчинене за межами України, якщо воно визнається суспільно небезпечним протиправним діянням, що передувало легалізації (відмивання) доходів, за кримінальним законом держави, де воно було вчинене, і є злочином за Кримінальним кодексом України, внаслідок вчинення якого незаконно одержані доходи [4, ст. 1].

Однак, для імплементації рекомендацій у повному обсязі необхідно внести зміни до Закону та статті 209 Кримінального кодексу України в частині визначення податкових злочинів, предикатними до відмивання коштів.

Четверта рекомендація ФАТФ вимагає, зокрема унормування процедури спеціальної конфіскації, яка полягає у примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна, запровадження конфіскації майна відповідної вартості.

Одним із можливих шляхів виконання восьмої рекомендації ФАТФ є доповнення переліку фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу

додатковою ознакою, пов'язаною з перерахуванням або отриманням коштів неприбутковою установою на суму, яка дорівнює чи перевищує 150 тис. грн. [4, ст. 15].

Для імплементації десятої рекомендації ФАТФ доцільним є уточнення документів, які мають вивчатися суб'єктом первинного фінансового моніторингу під час аналізу фінансового стану клієнта [4, ст. 9]. Так, зокрема для вивчення клієнтів-юридичних осіб доцільним є здійснення аналізу балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал та інших документів. Крім того, у Законі необхідно чітко регламентувати обов'язок суб'єкта первинного фінансового моніторингу щодо припинення ділових відносин з клієнтом у разі неможливості здійснення ідентифікації його бенефіціарних власників [4, ст. 10].

Згідно з одинадцятою рекомендацією ФАТФ «фінансові установи зобов'язані зберігати протягом п'яти років усі необхідні облікові документи стосовно внутрішніх та міжнародних операцій, на основі яких вони матимуть змогу оперативно відповідати на запити про інформацію, що надходять від компетентних органів.» [1].

Пунктом 15 частини другої статті 6 Закону передбачено обов'язок суб'єктів первинного фінансового моніторингу зберігати документи щодо ідентифікації осіб, які провели фінансову операцію, що згідно з Законом підлягає фінансовому моніторингу, а також усі документи, що стосуються ділових відносин з клієнтом, не менше п'яти років після завершення ділових відносин, а всі необхідні дані про операції – не менше п'яти років після завершення операції.

У той же час відповідно до частини третьої статті 9 Закону ідентифікація та вивчення фінансової діяльності клієнта здійснюються суб'єктом первинного фінансового моніторингу у разі:

- встановлення ділових відносин з клієнтами;
- виникнення підозри в тому, що фінансова операція може бути пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму;

- проведення фінансової операції, що підлягає фінансовому моніторингу;

- проведення разової фінансової операції без встановлення ділових відносин з клієнтами на суму, що дорівнює чи перевищує суму, визначену частиною першою статті 15 Закону.

Таким чином, виникає необхідність регламентації дій суб'єктів первинного фінансового моніторингу після проведення ними фінансових операцій, які не підлягають фінансовому, порядку зберігання ними документів щодо ідентифікації клієнтів та тих, що є підставою для проведення фінансової операції.

Цю проблему слід розглядати також з точки зору того, що не у всіх випадках суб'єкт первинного фінансового моніторингу самостійно приймає рішення щодо подання Держфінмоніторингу інформації про фінансові операції. Такими випадками є :

- проведення фінансової операції, яка зупинена за рішенням Держфінмоніторингу, прийнятим з метою зупинення видаткових операцій;

- проведення фінансової операції, яку було зупинено за дорученням Держфінмоніторингу, прийнятим з метою задоволення запиту уповноваженого органу іноземної держави;

- отримання суб'єктом первинного фінансового моніторингу від Держфінмоніторингу запиту про подання інформації, зокрема щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій [5].

Отже, якщо суб'єкт первинного фінансового моніторингу на момент отримання запиту (рішення) Держфінмоніторингу не матиме всіх необхідних документів для заповнення реєстру фінансових, що підлягають фінансовому моніторингу (повідомлення про фінансову операцію), він не зможе виконати вимоги Закону. З метою виправлення цієї ситуації слід розглянути питання щодо доповнення Закону вимогою, що зобов'язуватиме суб'єктів первинного фінансового моніторингу зберігати інформацію щодо клієнта і фінансової операції в такому об'ємі, який би дозволив в усіх випадках, визначених законодавством, надавати Держфінмоніторингу повідомлення про фінансову операцію.

Крім того, доцільно розглянути питання щодо конкретизації переліку документів, що необхідно зберігати за результатами ідентифікації клієнтів, які проводять фінансові операції, та вивчення їх фінансової діяльності [4, ст. 6].

Для повного виконання вимог дванадцятій рекомендації ФАТФ є потреба розглянути питання щодо віднесення осіб, які виконують або виконували визначені публічні функції в Україні, та осіб, наділених значними функціями міжнародною організацією до категорії публічних діячів [4, ст. 1]. Одночасно на законодавчому рівні необхідно встановити порядок визначення суб'єктами первинного фінансового моніторингу публічних діячів серед своїх клієнтів, оскільки на даний час такий порядок не конкретизований.

З урахуванням того, що на даний час не існує єдиного державного реєстру з випуску, обігу та погашення векселів, є нагальна необхідність у його створенні. Його розробка сприятиме виконанню чотирнадцятій рекомендації ФАТФ. Крім того, доцільно визначити емітенти векселів як суб'єкти первинного фінансового моніторингу [4, ст. 5].

Для впровадження в національне законодавство вимог сімнадцятій рекомендації ФАТФ необхідно розглянути питання щодо внесення змін до процедури ідентифікації клієнтів [4, ст. 9], зокрема в частині визначення права фінансових установ доручати третім особам здійснювати ідентифікацію та вивчення діяльності клієнта. У разі запровадження такої норми фінансові установи, зокрема страхові компанії, зможуть перекласти обов'язок ідентифікації на інших осіб, наприклад агентів. Водночас відповідальність за проведення ідентифікації буде нести фінансова установа.

Дванадцята рекомендація ФАТФ визначає, що «якщо фінансова установа підозрює або має достатні підстави підозрювати, що кошти є результатом кримінальної діяльності або пов'язані з фінансуванням тероризму, необхідно законом встановити вимогу негайно повідомляти Підрозділ фінансової розвідки (ПФР) про свої підозри» [1].

Статтею 6 Закону встановлено процедуру повідомлення ПФР про фінансові операції, що складається з декількох етапів:

- виявлення фінансової операції;
- реєстрація фінансової операції;
- повідомлення Держфінмоніторингу про фінансову операцію.

При цьому особливістю процесу повідомлення ПФР є послідовність і взаємопов'язаність зазначених етапів:

- реєстрація фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, здійснюється не пізніше наступного робочого дня з дати їх виявлення;

- повідомлення Держфінмоніторингу про:

- фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, (здійснюється протягом трьох робочих днів з дня їх реєстрації або спроби їх проведення);

- фінансові операції, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу (здійснюється у день виникнення підозр, але не пізніше ніж через десять робочих днів з дня реєстрації таких операцій або спроби їх проведення);

- виявлені фінансові операції, стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму (у день їх виявлення) [4, ст. 6].

У постанові Кабінету Міністрів України від 25.08.2010 № 747 «Деякі питання організації фінансового моніторингу» для всіх суб'єктів первинного фінансового моніторингу, крім банків визначено, що виявлення фінансових операцій здійснюється не пізніше наступного робочого дня після їх проведення [5]. Водночас Національним банком України не встановлено вимоги щодо обмеження в часі банків щодо виявлення фінансових операцій [8]. На практиці це означає, що банк може провести операцію 5 січня 2005 року, а повідомити про неї Держфінмоніторингу, не порушуючи законодавство, 25 листопада 2012 року.

З метою повної імплементації двадцять другої і третьої рекомендацій ФАТФ є необхідним:

- доповнення статті 1 Закону дефініцією «підозра»;

- конкретизації критеріїв для прийняття нотаріусами рішення щодо повідомлення про підозри легалізації (відмивання) доходів,

одержаних злочинним шляхом, при здійсненні правочинів щодо купівлі-продажу нерухомого майна [4, ст. 8];

- зняття обмеження щодо порогової суми операції для здійснення заходів з фінансового моніторингу нотаріусами та суб'єктами підприємницької діяльності, які надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна [4, ст. 8];

- вдосконалення процедури здійснення фінансового моніторингу фізичними особами – підприємцями та юридичними особами, які проводять фінансові операції з товарами (виконують роботи, надають послуги) за готівку на суму, що дорівнює чи перевищує 150000 гривень або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, еквівалентній 150000 гривень [4, ст. 8].

Тридцять п'ята рекомендація ФАТФ встановлює, що «країни повинні забезпечити наявність ряду ефективних, пропорційних та переконливих санкцій, кримінальних, цивільних або адміністративних, що застосовуються до фізичних або юридичних осіб, яких стосуються рекомендації 6 та з 8 по 23 і які не виконують вимоги щодо боротьби з відмиванням коштів або фінансуванням тероризму.» [1].

Відповідно до статті 23 Закону повторне (протягом року) порушення суб'єктами первинного фінансового моніторингу – юридичними особами або громадянами, які є суб'єктами підприємницької діяльності, вимог Закону та/або нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, тягне за собою накладення штрафу у розмірі до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (для громадян, які є суб'єктами підприємницької діяльності, – у розмірі до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян).

Крім застосування фінансових санкцій за повторне аналогічне протягом одного року порушення суб'єктами первинного фінансового моніторингу вимог Закону та/або нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних

злочинним шляхом, суб'єкт державного фінансового моніторингу може обмежити, тимчасово припинити дію чи анулювати ліцензію або інший спеціальний дозвіл на право провадження певних видів діяльності у порядку, встановленому законом.

У той же час у законодавстві чітко не визначено як обраховувати повторне (протягом року) порушення вимог Закону та/або нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, протягом календарного року або протягом року з дати вчинення правопорушення.

Періодичність планових перевірок, що проводяться суб'єктами державного фінансового моніторингу, як правило, перевищує три роки, в окремих випадках один рік. Отже, більшість суб'єктів державного фінансового моніторингу не наділена повноваженнями проводити планові перевірки частіше, ніж раз на рік. А, як наслідок, державний регулятор не може виявити повторне протягом року порушення суб'єктами первинного фінансового моніторингу вимог Закону та/або нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та застосувати штрафну санкцію чи анулювати ліцензію, як це передбачено Законом.

Одним із можливих шляхів вирішення зазначеної проблеми є заміна в частинах четвертій і п'ятій статті 23 Закону слів «(протягом року)» словами «(протягом дії ліцензії або іншого спеціального дозволу на право провадження певних видів діяльності)».

Крім вищеперерахованого, слід розглянути питання щодо:

- визначення органу регулювання і нагляду за діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності, які надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна, а також фізичних осіб – підприємців та юридичних осіб, які проводять фінансові операції з товарами (виконують роботи, надають послуги) за готівку на суму, що дорівнює чи перевищує 150000 гривень або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, еквівалентній 150000 гривень (28 Рекомендація).

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто перспективні напрями розвитку національної системи протидії відмиванню коштів у контексті необхідності імплементації в українське законодавство нової редакції рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму «Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів, фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення», прийнятої 16 лютого 2012 року.

- у митному законодавстві передбачити процедуру затримання митним органом валютних цінностей, що переміщуються через митний кордон України у разі наявності підозри у легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом (32 Рекомендація);
- удосконалення процедури застосування санкцій за порушення вимог законодавства, що регулює діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом (35 Рекомендація).

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Враховуючи незмінний вектор України щодо інтеграції до міжнародної фінансової систем, питання необхідності імплементації рекомендацій ФАТФ не потрібно обговорювати. Безперечно це нагальна необхідність. Водночас для коректного відображення всіх вимог необхідно дочекатися прийняття ФАТФ Методики оцінки виконання рекомендацій, яка визначатиме кількісні і якісні параметри оцінки.

Література:

1. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation – the FATF Recommendations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fatf-gafi.org/topics/fatfrecommendations>.
2. FATF Public Statement – 19 October 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fatf-gafi.org/topics/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/fatfpublicstatement-19october2012.html>.
3. Кримінальний кодекс України : Верховна Рада України від 05.04.2001 № 2341-III // Офіційний

SUMMARY

The article considers the perspectives of development of the national anti-money laundering in the context of the need to implement the Ukrainian legislation the new version of the recommendations of the Financial Action Task Force on money laundering and terrorist financing «International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation» accepted February 16, 2012.

- вісник України. – 2001. – № 21 (08.06.2001). – С. 920.
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом : Закон України від 28.11.2002 р. за № 249-IV // Офіційний вісник України. – 2002. – № 50 (27.12.2002). – С. 2248.
 5. Деякі питання організації фінансового моніторингу : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2010 року № 747 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 65 (06.09.2010). – С. 2261.
 6. Про затвердження Плану заходів на 2011 рік із запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : Постанова Кабінету Міністрів України та Національного банку України від 09.03.2011 № 270 // Офіційний вісник України – 2011. – № 20 – С. 847.
 7. Про затвердження плану заходів на 2012 рік із запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму : Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 28.12.2011 № 1379 // Офіційний вісник України – 2012. – № 1 (частина 2) – С. 34.
 8. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу : Постанова Національного банку України від 14 травня 2003 року № 189 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 22 (13.06.2003). – С. 992.
 9. Про визначення критеріїв, за якими оцінюється ризик суб'єкта первинного фінансового моніторингу – професійного учасника ринку цінних паперів бути використаним для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму: Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 30.08.2011 № 1177 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 74 (03.10.2011). – С. 2779.
 10. Про затвердження Критеріїв, за якими оцінюється рівень ризику суб'єкта первинного фінансового моніторингу бути використаним з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму: Наказ Міністерства фінансів України від 05.03.2012 № 325 // Офіційний вісник України – 2012. – № 24 (06.04.2012). – С. 928.